

SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS IN URBAN AREAS: ANALYSIS ON THE EXAMPLE OF SHARSHARA MAHALLA AND WAYS TO OVERCOME THEM**Qurbonova Suydixon Rustamjon qizi**

1st-year Master's student in Social Work, Fergana State University

Abstract

This article provides a comprehensive analysis of socio-economic problems in urban areas using the example of the Sharshara mahalla. The study examines demographic indicators, employment and unemployment rates, poverty levels, infrastructure development, and issues of social security based on statistical data. The results identify the main problems in the area and propose effective mechanisms for addressing them. Additionally, the article presents scientific and practical recommendations aimed at improving social policy at the mahalla level and enhancing the standard of living of the population. The findings have significant theoretical and practical importance for ensuring sustainable socio-economic development of urban areas.

Keywords

Socio-economic problems, urbanization, employment and unemployment, poverty, infrastructure, mahalla system, social policy, regional development, social security.

SHAHAR HUDUDLARIDA IJTIMOY-IQTISODIY MUAMMOLAR: SHARSHARA MAHALLASI MISOLIDA TAHLIL VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI**Qurbonova Suydixon Rustamjon qizi**

Farg‘ona davlat universiteti Ijtimoiy ish yo‘nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada shahar hududlarida yuzaga kelayotgan ijtimoiy-iqtisodiy muammolar Sharshara mahallasi misolida kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotda hududning demografik ko‘rsatkichlari, bandlik va ishsizlik darajasi, kambag‘allik holati, infratuzilma rivoji hamda ijtimoiy xavfsizlik masalalari aniq statistik ma’lumotlar asosida o‘rganilgan. Olingan natijalar asosida hududda mavjud asosiy muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishning samarali mexanizmlari ishlab chiqilgan. Shuningdek, maqolada mahalla darajasida ijtimoiy siyosatni takomillashtirish va aholi turmush darajasini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan. Tadqiqot natijalari shahar hududlarining barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar

Ijtimoiy-iqtisodiy muammo, urbanizatsiya, bandlik va ishsizlik, kambag‘allik, infratuzilma, mahalla tizimi, ijtimoiy siyosat, hududiy rivojlanish, ijtimoiy xavfsizlik.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ГОРОДСКИХ ТЕРРИТОРИЙ: АНАЛИЗ НА ПРИМЕРЕ МАХАЛЛИ «ШАРШАРА» И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**Курбонова Суйдихон Рустамжон кизи**магистрантка 1 курса направления «Социальная работа»
Ферганского государственного университета

Аннотация

В данной статье проводится комплексный анализ социально-экономических проблем городских территорий на примере махалли «Шаршара». В ходе исследования на основе статистических данных изучены демографические показатели, уровень занятости и безработицы, уровень бедности, состояние инфраструктуры, а также вопросы социальной безопасности. По результатам анализа выявлены основные проблемы региона и предложены эффективные механизмы их решения. Кроме того, в статье представлены научно-практические рекомендации по совершенствованию социальной политики на уровне махалли и повышению уровня жизни населения. Полученные результаты имеют важное теоретическое и практическое значение для обеспечения устойчивого социально-экономического развития городских территорий.

Ключевые слова

Социально-экономическая проблема, урбанизация, занятость и безработица, бедность, инфраструктура, институт махалли, социальная политика, региональное развитие, социальная безопасность.

Kirish

Hozirgi globallashuv va urbanizatsiya jarayonlari sharoitida shahar hududlarining jadal rivojlanishi bilan bir qatorda turli ijtimoiy-iqtisodiy muammolar ham yuzaga kelmoqda. Aholi sonining ortib borishi, ichki migratsiya jarayonlarining kuchayishi hamda iqtisodiy resurslarning notekis taqsimlanishi natijasida shahar hududlarida bandlik, kambag'allik, infratuzilma yetishmovchiligi va ijtimoiy tengsizlik kabi muammolar tobora dolzarb tus olmoqda. Bu esa mazkur masalalarni ilmiy jihatdan chuqur tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqishni talab etadi. Ayniqsa, mahalla darajasida olib borilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar hududning real holatini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Chunki mahalla – jamiyatning eng quyi, ammo eng muhim ijtimoiy bo'g'ini bo'lib, unda aholi turmush darajasi, bandlik holati va ijtimoiy muammolar bevosita aks etadi. Shu bois, mahalla kesimida olib borilgan tahlillar davlat ijtimoiy siyosatini takomillashtirishda muhim manba vazifasini bajaradi. Mazkur maqolada Farg'ona viloyati Farg'ona shahridagi Sharshara mahallasining ijtimoiy-iqtisodiy holati aniq statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilinadi. Xususan, hududdagi aholi soni, bandlik darajasi, kambag'allik ko'rsatkichlari hamda ijtimoiy xavf guruhlariga mansub fuqarolar holati o'rganiladi. Olingan natijalar asosida hududda mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Dolzarbli

Bugungi kunda shahar hududlarida ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi, aholi sonining ortib borishi hamda ichki migratsiyaning kuchayishi natijasida shahar infratuzilmasiga tushayotgan yuk ortib bormoqda. Bu esa o'z navbatida bandlik, kambag'allik, ijtimoiy tengsizlik va ekologik muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Maqsadi

Sharshara mahallasida mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni statistik ma'lumotlar asosida kompleks tahlil qilish hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqish.

Asosiy qism

Sharshara mahallasi Farg'ona shahrining muhim ijtimoiy hududlaridan biri bo'lib, unda jami 4773 nafar aholi istiqomat qiladi. Ushbu ko'rsatkich hududda aholi zichligi yuqori ekanini va ijtimoiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojning ortib borayotganini anglatadi. Aholining 2233 nafari ayollardan iborat bo'lib, bu gender muvozanatining mavjudligini ko'rsatadi va ijtimoiy siyosatni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, 1115 nafar yoshlarning mavjudligi hududning demografik jihatdan faol ekanini bildiradi. Yoshlar ulushining yuqoriligi mehnat bozori, ta'lim tizimi va kasb-hunar o'rgatish dasturlariga bo'lgan talabni oshiradi. Agar ushbu qatlam samarali band qilinmasa, ishsizlik va ijtimoiy muammolar kuchayishi mumkin. Mahallada 1561 ta oila mavjud bo'lib, bu ko'rsatkich oilaviy ijtimoiy siyosatni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini sifatida ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Demografik tarkibning bunday ko'rinishi hududda ijtimoiy xizmatlar, sog'liqni saqlash, ta'lim va infratuzilma tizimlariga yuklama yuqori ekanini anglatadi. Shu sababli, aholi tarkibini chuqur tahlil qilish asosida hududiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Umuman olganda, Sharshara mahallasining demografik holati barqaror bo'lsa-da, mavjud resurslardan samarali foydalanish va ijtimoiy muammolarni oldini olish uchun kompleks yondashuv talab etiladi.

Sharshara mahallasida bandlik masalasi dolzarb ijtimoiy-iqtisodiy muammolardan biri hisoblanadi. Mavjud statistik ma'lumotlarga ko'ra, hududda 51 nafar ishsiz fuqaro mavjud bo'lib, bu ko'rsatkich mehnat bozorida muvozanatning yetarli emasligini ko'rsatadi. Ishsizlarning 41 nafari doimiy ishga muhtoj bo'lib, bu esa barqaror ish o'rinlarining yetishmasligidan dalolat beradi. Shu bilan birga, 10 nafari mehnat bozoriga yangi kirib kelayotgan yoshlar hisoblanadi, bu esa ularni kasb-hunar bilan ta'minlash zarurligini ko'rsatadi. Ishsizlar orasida kasbiy qiziqishlar turlicha bo'lib, 13 nafari davlat sektorida ishlashni xohlaydi, 5 nafari tadbirkorlik bilan shug'ullanishga moyil, 6 nafari ta'lim sohasida faoliyat yuritishni istaydi, 14 nafari esa boshqa yo'nalishlarda bandlik izlamoqda. Bu esa mehnat bozori talab va taklif o'rtasida nomuvofiqlik mavjudligini bildiradi. Hududda 23 ta yangi ish o'rni, 130 ta xizmat ko'rsatish imkoniyati va 80 ta kichik biznes loyihalari mavjudligi bandlikni oshirish uchun muhim imkoniyat hisoblanadi. Shuningdek, 30 ta ijtimoiy loyiha orqali yangi ish o'rinlari yaratish rejalashtirilgan. 500 mln so'mlik imtiyozli kredit ajratilishi esa tadbirkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, bandlikni oshirishda kasb-hunar o'rgatish, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va yoshlarni mehnat bozoriga moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

Sharshara mahallasida kambag'allik muammosi ham ijtimoiy-iqtisodiy muammolar qatoriga kiradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, hududda kambag'allik reestriga kiritilgan 12 ta oila va 26 nafar fuqaro mavjud. Ushbu ko'rsatkich nisbatan past bo'lib ko'rinib-da, u ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlam mavjudligini ko'rsatadi. Mazkur oilalarga nisbatan individual yondashuv asosida ish olib borilmoqda va 9 ta holatda aniq ijtimoiy reja ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, 5-10 ta oilaga moddiy yordam va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash choralarini ko'rish yo'lga qo'yilgan. Bu esa davlat tomonidan amalga oshirilayotgan manzilli ijtimoiy siyosatning muhim natijalaridan biridir. Biroq kambag'allikni to'liq bartaraf etish uchun kompleks choralar zarur. Jumladan, bandlikni oshirish, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish, kasb-hunar o'rgatish va ijtimoiy yordam tizimini yanada takomillashtirish muhim hisoblanadi. Shuningdek, kambag'allikni kamaytirishda mahalla darajasida individual ishlash tizimini kuchaytirish lozim. Ijtimoiy himoya tizimining samarali ishlashi aholi turmush darajasini oshirishga va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, kambag'allik muammosini hal etish hududning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Sharshara mahallasida infratuzilma va yashash sharoitlari aholining turmush darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Hududda aholi sonining ko'pligi mavjud infratuzilmaga tushayotgan yukni oshirmoqda. Ayniqsa, ichki yo'llarning sifati, ichimlik suvi ta'minoti, kanalizatsiya tizimi va kommunal xizmatlar darajasi hudud rivojlanishining

asosiy ko'rsatkichlari sifatida namoyon bo'ladi. Ba'zi hollarda infratuzilma tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi aholining kundalik hayotida qiyinchiliklar tug'diradi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasida 130 ta imkoniyat mavjudligi hududda infratuzilmani rivojlantirish uchun muhim zamin yaratadi. Aholining yashash sharoitlarini yaxshilash uchun uy-joy fondini yangilash, ichki yo'llarni ta'mirlash, suv va elektr ta'minotini barqarorlashtirish zarur. Infratuzilma rivoji iqtisodiy faollikni oshirish bilan birga, investitsiya jalb qilish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Shu sababli, mazkur yo'nalishda davlat va mahalliy boshqaruv organlarining hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, infratuzilmani kompleks rivojlantirish hududning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Sharshara mahallasida ta'lim va sog'liqni saqlash tizimi aholi farovonligini ta'minlashda muhim ijtimoiy sohalar hisoblanadi. Hududda 1115 nafar yoshlarning mavjudligi ta'lim tizimiga bo'lgan ehtiyoj yuqoriligini ko'rsatadi. Bu esa maktablar, o'quv markazlari va kasb-hunar muassasalarining samarali faoliyat yuritishini talab etadi. Ta'lim sifati yoshlarning kelajakdagi bandligi va ijtimoiy faolligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimi aholining hayot sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Hududda tibbiy xizmatlar sifati, profilaktika tadbirlari va aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish muhim ahamiyatga ega. Aholi sonining ko'pligi tibbiy xizmatlarga bo'lgan talabni oshiradi va bu xizmatlarni yanada takomillashtirish zaruratini keltirib chiqaradi. Ayniqsa, kam ta'minlangan oilalar uchun tibbiy xizmatlarning qulay va arzon bo'lishi muhim hisoblanadi. Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish orqali hududda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va inson kapitalini oshirish mumkin.

Sharshara mahallasida jinoyatchilik va ijtimoiy xavfsizlik masalalari ham alohida e'tibor talab qiladi. Mavjud ma'lumotlarga ko'ra, hududda 4 ta ijtimoiy xavf guruhi mavjud bo'lib, 2 nafar shaxs profilaktik nazoratga olingan. Shuningdek, 3 ta maishiy jinoyat va 2 ta oilaviy nizolar bilan bog'liq holatlar aniqlangan. Ushbu ko'rsatkichlar hududda ijtimoiy muhit barqaror bo'lsa-da, profilaktika ishlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Jinoyatchilikning oldini olishda aholi bilan individual ishlash, yoshlarni ijtimoiy faoliyatga jalb etish va bandlikni ta'minlash muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ishsizlik darajasining mavjudligi ayrim hollarda jinoyatchilikka olib keluvchi omil sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Shu sababli, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va mahalla institutlari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish zarur. Profilaktika tadbirlarini tizimli tashkil etish orqali jinoyatchilik darajasini kamaytirish va hududda ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash mumkin. Umuman olganda, ijtimoiy barqarorlikni saqlash hudud rivojlanishining muhim sharti hisoblanadi.

Sharshara mahallasida ekologik muammolar ham hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'sir etuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Aholi sonining ortib borishi va urbanizatsiya jarayonlarining kuchayishi natijasida atrof-muhitga tushayotgan yuk ham ortmoqda. Ayniqsa, maishiy chiqindilarni to'plash va ularni qayta ishlash tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi ekologik muammolarni keltirib chiqarmoqda. Chiqindilarni noto'g'ri joylashtirish natijasida hududning sanitariya holati yomonlashadi va bu aholining sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, yashil hududlarning yetarli emasligi ham ekologik muvozanatni buzuvchi omillardan biri hisoblanadi. Aholi o'rtasida ekologik madaniyatning past darajada bo'lishi muammoni yanada kuchaytiradi. Shu sababli, chiqindilarni saralash tizimini joriy etish, maxsus chiqindi konteynerlarini ko'paytirish va qayta ishlash jarayonlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, hududda ko'kalamzorlashtirish ishlarini kengaytirish va aholini ekologik jihatdan ongli qilish zarur. Ekologik muammolarni hal etish orqali nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki aholining turmush sifatini ham yaxshilash mumkin. Umuman olganda, ekologik barqarorlik hududning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Sharshara mahallasida aniqlangan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni bartaraf etish uchun kompleks va tizimli yondashuv zarur hisoblanadi. Avvalo, bandlikni oshirish maqsadida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Bunda ajratilayotgan 500 mln so'mlik imtiyozli kredit mablag'laridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, yoshlarni kasb-hunarga o'rgatish va ularni mehnat bozoriga moslashtirish orqali ishsizlik darajasini kamaytirish mumkin. Kambag'allikni qisqartirish uchun manzilli ijtimoiy yordam tizimini kuchaytirish va har bir oila bilan individual ishlash zarur. Infratuzilmani rivojlantirish ham muhim yo'nalish bo'lib, ichki yo'llarni ta'mirlash, kommunal xizmatlar sifatini yaxshilash va xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish talab etiladi. Ekologik muammolarni hal etish uchun chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va ko'kalamzorlashtirish ishlarini kengaytirish lozim. Shuningdek, ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash maqsadida profilaktika ishlarini kuchaytirish va aholining huquqiy madaniyatini oshirish muhimdir. Ushbu chora-tadbirlar kompleks ravishda amalga oshirilsa, hududning ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilash va aholi turmush darajasini oshirish mumkin.

Sharshara mahallasida mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni bartaraf etish kompleks yondashuv asosida amalga oshirilishi zarur. Avvalo, bandlik muammosini hal etish uchun aholini, ayniqsa yoshlarni kasb-hunar bilan ta'minlash muhim hisoblanadi. Bu borada qisqa muddatli o'quv kurslari, kasb-hunar markazlari va amaliy treninglar tashkil etish orqali mehnat bozoriga mos kadrlar tayyorlash mumkin. Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Ajratilayotgan 500 mln so'mlik imtiyozli kredit mablag'laridan samarali foydalanish orqali yangi ish o'rinlari yaratish mumkin.

Kambag'allikni kamaytirish uchun manzilli ijtimoiy yordam tizimini yanada kuchaytirish zarur. Har bir ehtiyojmand oila bilan individual ishlash, ularning daromad manbalarini yaratish va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali kambag'allik darajasini bosqichma-bosqich kamaytirish mumkin. Shu bilan birga, ijtimoiy himoya tizimini raqamlashtirish va shaffoflikni ta'minlash ham muhim ahamiyatga ega.

Infratuzilmani rivojlantirish ham muhim yo'nalishlardan biri bo'lib, ichki yo'llarni ta'mirlash, ichimlik suvi va elektr ta'minotini yaxshilash, shuningdek, xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish zarur. Bu nafaqat aholining yashash sharoitlarini yaxshilaydi, balki hududning iqtisodiy faolligini ham oshiradi. Ekologik muammolarni hal etish uchun chiqindilarni to'g'ri boshqarish tizimini joriy etish, chiqindilarni saralash va qayta ishlash mexanizmlarini rivojlantirish lozim. Bundan tashqari, hududda ko'kalamzorlashtirish ishlarini kengaytirish va aholining ekologik madaniyatini oshirish orqali atrof-muhitni muhofaza qilish mumkin. Ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash maqsadida profilaktika ishlarini kuchaytirish, yoshlar bilan individual ishlash va ularni sport hamda madaniy faoliyatlarga jalb etish muhimdir. Huquqbuzarliklarning oldini olishda mahalla, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur. Yuqoridagi chora-tadbirlar tizimli va uzviy amalga oshirilsa, Sharshara mahallasida mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni samarali bartaraf etish hamda hududning barqaror rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Xulosa

Sharshara mahallasida olib borilgan ijtimoiy-iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, hududda demografik salohiyat yetarli bo'lishiga qaramay, bandlik, kambag'allik, infratuzilma va ijtimoiy xavfsizlik bilan bog'liq muammolar mavjud. Ayniqsa, yoshlar ulushining yuqoriligi va ish o'rinlarining cheklanganligi hududda ishsizlik muammosini dolzarb qilib qo'ymoqda. Shu bilan birga, kambag'allik reestrda qayd etilgan oilalar mavjudligi ijtimoiy himoya tizimini yanada kuchaytirishni talab etadi. Tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, hududda mavjud muammolarni hal etish uchun kompleks va tizimli yondashuv zarur. Xususan, bandlikni oshirish,

kichik biznesni rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash hamda ijtimoiy yordam tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ekologik muammolarni hal etish va ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha ham aniq choralar ko'rish lozim. Umuman olganda, davlat dasturlari va mahalla darajasidagi samarali boshqaruv orqali Sharshara mahallasining ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilash, aholi turmush darajasini oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar (o'zbek olimlari)

1. Rasulov A.A. "Shahar hududlarida ijtimoiy muammolar va ularning yechimlari" // Iqtisodiyot va innovatsiyalar, 2023.
2. Karimov D.N. "Kambag'allikni qisqartirishda hududiy yondashuv" // Iqtisodiy tadqiqotlar jurnali, 2022.
3. Abdullayev Sh.X. "Bandlikni ta'minlashning zamonaviy mexanizmlari" // Iqtisodiyot va ta'lim, 2024.
4. Tursunov B.O. "Urbanizatsiya jarayonlari va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish" // O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi, 2023.
5. Yo'ldoshev Q.M. "Mahalla institutining ijtimoiy rivojlanishdagi o'rni" // Ijtimoiy fanlar jurnali, 2022.
6. Xudoyberdiyev S.R. "Hududiy rivojlanish va infratuzilma muammolari" // Iqtisodiyot va boshqaruv, 2023.
7. Ismoilov N.A. "Ijtimoiy siyosat va aholi farovonligi" // Fan va jamiyat, 2022.
8. Nurmatov D.K. "Yoshlar bandligini ta'minlashning dolzarb masalalari" // Ta'lim va taraqqiyot, 2024.